

Nr 242.

Av herr **Hjalmarson m. fl.**, om ökade anslag till försvarets forskningsanstalt.

Under de senaste åren har det för vårt försvar ytterst viktiga område, som representeras av försvarets grundläggande forskning icke blivit tillräckligt tillgodosett. Den tekniska utvecklingen går vidare i snabb accelererad takt, vilket medför att strids- och skyddsmetoder liksom materiel snabbt föråldras. Det är nödvändigt för vårt land att effektivt utnyttja sina resurser för att hålla en hög standard på detta försvarsområde. Försvarets forskningsanstalts anslagsäskanden ha emellertid blivit hårt beskurna, och dess resurser ha följaktligen icke förslagit till mera än att nödtorftigt täcka den mångfald forskningsområden, som äro av betydelse för försvarets taktiska och tekniska utformning. Det kan i detta sammanhang även framhållas, att våra möjligheter att få del av de forskningsresultat eller tillgång till den forskningsmateriel, som utvinnes eller konstrueras fram i de tekniskt ledande staterna, icke äro särskilt stora.

Även i år har departementschefen nedskrivit forskningsanstaltens äskanden — denna gång med omkring en tredjedel. För att forskningsanstaltens missgynnade ställning klart skall framgå, lämnas här en översikt över dess anslagsförhållanden under de två senaste budgetåren liksom deras inverkan på forskningsanstaltens möjligheter att fullfölja sina uppgifter.

I de beräkningar, som lågo till grund för försvarets forskningsanstalts anslagsäskanden för budgetåret 1948/49, hade medelsbehovet för anstaltens verksamhet uppskattats till 7 672 000 kronor. Emellertid inskränkte sig forskningsanstalten, med hänsyn bland annat till att under budgetåret vissa inkomster kunde förväntas inflyta, samt att vid budgetårets ingång en icke oväsentlig reservation kunde beräknas förefinnas, till att för budgetåret 1948/49 äska allenast 5 932 000 kronor. Genom brev den 30 juni 1948 anvisade Kungl. Maj:t ett belopp av sammanlagt 5 266 000 kronor. Av sålunda anvisat belopp motsvarande endast omkring 5 110 000 kronor av forskningsanstalten äskade medel, då 154 000 kronor avsedda för bestridande av kostnader för utom forskningsanstalten bedriven försvarsmedicinsk forskning, icke intagits i forskningsanstaltens medelsäskanden. Sedermera erhöll forskningsanstalten efter särskild framställning ytterligare 500 000 kronor å tilläggsstat för budgetåret 1948/49 samt bemyndigande att utlägga beställningar intill ett värde av 1 500 000 kronor, oavsett att medel vid tidpunkten för beställningarnas utläggande ännu icke anvisats.

För budgetåret 1949/50 äskade forskningsanstalten tillhopa i runt tal

10 600 000 kronor. I 1949 års statsverksproposition fann emellertid Kungl. Maj:t sig kunna föreslå riksdagen ett anvisande av allenast sammanlagt 6 765 000 kronor.

Med hänsyn till medelstillgången blev det nödvändigt att redan för senare halvåret av budgetåret 1948/49 i vissa hänseenden omarbeta och inskränka det ursprungliga arbetsprogrammet, varför en reducerad budget uppgjordes och förelades anstaltens styrelse för godkännande. Då det syntes ofrånkomligt att kraftigt nedskära och inskränka forskningsverksamheten även för därpå följande budgetår uppdrog styrelsen i februari 1949 åt överdirektören och avdelningscheferna att i samråd med berörda myndigheter utarbeta arbets- och budgetplaner för anstalten för tre år framåt.

Vid styrelsesammanträde den 20 juni 1949 framlades därför förslag till arbets- och budgetplaner för tiden 1 juli 1949 till den 30 juni 1952. På framställning från representanterna för försvarsgrensförvaltningarna beslöts, att frågan rörande förenämnda planer tillvidare skulle bordläggas, till dess desamma blivit i detalj granskade av försvarsgrensförvaltningarna. Ifrågavarande granskning skulle tillgå sålunda, att för var och en av de i treårsplanerna angivna 25 uppdragsgrupperna skulle utses en granskningsgrupp bestående av representanter för försvarsgrensförvaltningarna och forskningsanstalten.

Sedan treårsplanerna blivit på angivet sätt genomgångna framlades resultat härav vid styrelsesammanträde den 4 augusti 1949. Därvid framgick att den ingående granskning, som utförts av förvaltningarna i samråd med respektive avdelning inom forskningsanstalten, resulterat i att nämnda myndigheter icke på någon punkt ansett sig kunna förorda någon reducering av verksamheten i förhållande till vad som i treårsplanerna föreslagits. Utredningen hade fastmer givit vid handen, att en utökning och forcering av forskningsverksamheten vore påkallad. Med anledning härav beslöt styrelsen att i princip godkänna de framlagda treårsplanerna. Då vissa smärre förändringar beträffande utformandet av desamma ansågos böra komma till stånd, beslöts vidare att budgetplanen för budgetåret 1949/50 samt arbets- och budgetplaner för de båda därpå följande budgetåren skulle framläggas i reviderat skick för att godkännas av styrelsen vid ett kommande sammanträde.

Sedan treårsplanerna i enlighet med sistnämnda beslut i vissa hänseenden omarbetats, har styrelsen vid sammanträdet den 9 december 1949 godkänt desamma.

Medelsbehovet för forskningsanstalten i dess helhet under tiden den 1 juli 1949 till den 30 juni 1952 framgår av nedanstående sammanställning.

	Kansli	Avd. 1	Avd. 2	Avd. 3	Totalt
1949/50	150 000	1 960 000	2 058 000	1 939 000	6 107 000
1950/51	200 000	3 286 000	3 505 000	3 475 000	10 466 000
1951/52	200 000	3 512 000	4 352 000	4 100 000	12 164 000

Slutsummorna i ovanstående tablå överensstämma icke helt med av riksdagen anvisade medel för budgetåret 1949/50 respektive vad som äskats för

budgetåret 1950/51, beroende bland annat på att slutlig fördelning av utrustningsanslaget på grund av byggnadsfrågornas läge icke kunnat göras samt att hänsyn här icke tagits till under förslagsposterna i omkostnadsstaten anvisade eller beräknade medel.

För budgetåret 1950/51 äskade forskningsanstalten tillhopa 10 735 000 kronor enligt nedanstående.

Avlöningar	2 270 000
Omkostnader	265 000
Viss forskningsverksamhet	7 800 000
Engångsanskaffning av viss utrustning	400 000
	<u>10 735 000</u>

I nu föreliggande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för ifrågakvarande ändamål anvisa allenast 7 175 000 kronor fördelade sålunda

Avlöningar	1 310 000
Omkostnader	215 000
Viss forskningsverksamhet	5 400 000
Engångsanskaffning av viss utrustning	250 000
	<u>7 175 000</u>

Ökningen å forskningsanslaget, kronor 400 000: —, är avsedd att användas för bestridande av kostnader för utveckling av elektronrör. Denna ökning innebär emellertid blott ett överförande av medel från annan myndighet, som tidigare omhänderhaft denna arbetsuppgift. Medel härför ha icke heller beräknats i anstaltens petita. Anstaltens verksamhet skulle enligt propositionen komma att bedrivas inom samma kostnadsram, som anvisats för innevarande budgetår. Detta kommer att medföra en avsevärd nedskärning av forskningsprogrammet; eventuellt måste viktiga arbeten inom vissa områden helt nedläggas.

Den av forskningsanstalten föreslagna ökningen av avlöningsanslaget — 940 000 kronor — avses möjliggöra vissa personalförstärkningar i form av inrättande av nya tjänster för forskningspersonal. En del av dessa tjänster torde även vara nödvändiga för att anstalten under någon längre tid skall kunna behålla kvalificerad forskningspersonal.

Nedskrivningen av forskningsanstaltens äskanden beträffande forskningsverksamheten från 7,8 miljoner kronor till 5 miljoner kronor måste medföra omfattande nedskärningar i det planlagda forskningsprogrammet. Den av departementschefen anvisade utvägen: att anstalten i större utsträckning skulle övergå till s. k. beställningsforskning för försvarsgrenarnas räkning för att därigenom få täckning utöver anslagen för forskningskostnader, måste betecknas som mindre lycklig. En övergång i större skala till beställningsforskning skulle omöjliggöra uppehållet av en på längre sikt bedriven planmässig grundforskning. Detta är dock forskningsanstaltens huvuduppgift. Även för beställningsforskning måste ju för övrigt medel anvisas av riksdagen.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställa vi,
att riksdagen måtte till försvarets forskningsanstalt anvisa ut-
över vad av Kungl. Maj:t föreslagits
dels till avlöningar ett anslag av 940 000 kronor,
dels till viss forskningsverksamhet ett anslag av 2 800 000
kronor.

Stockholm den 26 januari 1950.

Jarl Hjalmarson.

Martin Skoglund.

Elis Håstad.

Torgil v. Seth.

Folke Kylling.

Erik Hagberg
i Malmö.

Ernst V. Staxäng.
